תְּרֵי גַּווֹנֵי אִילָן – הברייתא באה לפרט שני סוגי אילנות שנחשבים כדיומד, אילן שלם ששייך לומר בו רואים כאילו יחלק ויחקק, וגודריתא דקני שאף על גב שלא שייך בה 'רואים', מכל מקום נידונת כדיומד. אם כן **הָכָא נַמִּי תְּרֵי גַּווֹנֵי גָּדֵר** – כמו כן אפשר לבאר את הברייתא ש'חיצת הקנים' היינו קנים נפרדים שבין אחד לחבירו פחות משלושה, ושני סוגי גדרות פירטה הברייתא, גדר שלימה וגדר העשויה מקנים שאין בה אלא שתי.

הספק החמישי 'חצ"ר', חצר שראשה נכנס לבין הפסין מהו.

חצירות הפתוחות למבוי, מותר מן התורה לטלטל מהחצירות למבוי ומהמבוי לחצירות, שהכל רשות היחיד. ואולם חכמים אסרו לטלטל מרשות היחיד שבבעלות זו לרשות היחיד שבבעלות אחרת, ומאחר שלכל החצירות יש דיורים במבוי, דיורי חצר אחת אוסרת על חברתה, ואסורים לטלטל מהחצירות למבוי ומהמבוי לחצירות עד שיערבו כל החצירות יחד, שאז הן כרשות אחת ומותרים בטלטול. הגמרא שלפנינו דנה מה הדין בחצר שפתוחה לתוך השטח שבין הפסים שעל הבאר, האם מותר לטלטל מהחצר לשם: **בְּעָא מִינֵּיהּ אַבָּיֵי מֵרַבָּה, חָצֵר שֶׁרֹאשָׁהּ נִכְנָס לְבֵין הַפַּסִּין,** כלומר שהיא פתוחה לשטח שבין הפסים [ציור א], **מַהוּ** – האם מותר **לְטַלְטֵל מֵהֶתֳּכָהּ לְבֵין הַפַּסִּין, וּמִבֵּין הַפַּסִּין לְתוֹכָהּ.** וצדדי הספק הם, האם התשמיש שהרבים עושים בין הפסים מחשיבו כרשות שיש בה דיורים, ואסור להוציא מהחצר לשם, כפי שאסור לאדם להוציא מרשותו לרשות חבירו. או שהשתמשותם שם אינה נחשבת כדיורים מאחר שאינה אלא עראית, והרי זה כרשות היחיד שאין בה דיורים, שמותר לאדם לטלטל בינה לבין חצירו. **אָמַר לֵיהּ** רבה לאביי, **מוּתָּר,** שלא נחשב התשמיש שעושים בין הפסים כדיורין לאסור על בני החצר. הוסיף אביי ושאלו, **שְׁתַּיִם מַאי** – מה הדין בשתי חצירות סמוכות זו אצל זו ומחיצה ביניהן, ופתוחות בראשן לבין הפסים [ציור ב], האם גם במקרה כזה מותר לטלטל מהחצירות לבין הפסים. וצדדי הספק הם, שאפילו אם נאמר שתשמיש עולי הרגלים בין הפסים אינו נחשב כדיורים לאסור על בני החצר, מכל מקום כיון ששתי חצירות פתוחות לשם, שמא התשמיש שהם משתמשים שם כאדם המשתמש בחצר שלפני ביתו, נחשב כדיורין, ושניהם אוסרים זה על זה. או שמא אף תשמישם שם אינו חשוב, כיון שהמקום פתוח ומפולש לכל צד ועשוי לשמש לדלות מים מהבור. **אָמַר לֵיהּ** רבה, **אָסוּר.**

רב הונא ורבא נחלקו מה הדין אם שתי החצירות הפתוחות לבין הפסים עירבו ביניהן: **אָמַר רַב הוֹנָא, שְׁתַּיִם אֲסוּרִין וַאֲפִילּוּ עֵירְבוּ** – מה שאמר רבה שכאשר שתי חצירות פתוחות לבין הפסים אסור לטלטל מהחצר לבין הפסים ומבין הפסים לחצר, היינו אפילו אם יש פתח במחיצה שבין שתי החצירות ועירבו 'עירוב חצירות' ביניהן דרך הפתח, שנמצא שהכל רשות אחת ואינן אוסרות זו על זו, מכל מקום עדיין אסורים לטלטל מהחצירות לבין הפסים ומבין הפסים לחצירות.

ולא מעיקר הדין, אלא משום **גְּזֵירָה, שֶׁמָּא** בני אדם הרואים אותם מטלטלים מהחצירות לבין הפסים לא ידעו שיש פתח בין החצירות, **וְיֹאמְרוּ עֵירוּב מוֹעִיל לְבֵין הַפַּסִּין** – ויהיו סבורים שהטעם שהחצירות אינן אוסרות זו על זו בבין הפסים, כדין שתי חצירות הפתוחות למבוי אחד שאסור להוציא למבוי עד שיעשו שיתוף מבואות, היינו משום שהחצירות עשו שיתוף מבואות דרך בין הפסין. ומתוך כך יבואו להתיר טלטול מבין הפסים לחצירות גם כאשר באמת אין פתח בין החצירות, ונשתתפו החצירות דרך בין הפסים. אולם למעשה אין הדין כן, ולא מועיל לעשות 'שיתופי מבואות' דרך בין הפסים, כי לא תיקנו חכמים 'שיתופי מבואות' אלא במבוי שהוא סתום ואורכו יתר על רוחבו, אבל לא בבין הפסים שהוא מפולש מארבע רוחות.

רָבָא אָמַר, אם **עֵירְבוּ** החצירות, **מוּתָּר** לטלטל מתוכן לבין הפסים ומבין הפסים לתוכן, שכיון שעירבו דרך פתח שביניהם הרי הן רשות אחת, ולגזירה שאמר רב הונא אין חוששים.

אביי מביא ראיה לדברי רבא: **אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי לְרָבָא, תַּנְיָא דְּמַסַּיֵּיעַ לָךְ** – שנינו ברייתא המסייעת לדבריך, **חָצֵר שֶׁרֹאשָׁהּ אֶחָד נִכְנָס לְבֵין הַפַּסִּין מוּתָּר לְטַלְטֵל מֵהֶתֳּכָהּ לְבֵין הַפַּסִּין וּמִבֵּין הַפַּסִּין לְתוֹכָהּ, אֲבָל שְׁתַּיִם אָסוּר. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים** שבשתי חצירות אסור, **כְּשֶׁלֹּא עֵירְבוּ** החצירות ביניהן, **אֲבָל** אם **עֵירְבוּ מוּתָּרִין.** שואלת הגמרא: **לֵימָא תְּיַיבְתָּא דְּרַב הוֹנָא** – האם נאמר שתהיה מכאן פירכא לרב הונא שאמר שאף שעירבו ביניהן אסור. דוחה הגמרא: **אָמַר לָךְ רַב הוֹנָא, הָתָם** – שם בברייתא מדובר **דְּהַדָּרָן וְעָרְבָן** – שנפרצה פירצה גדולה בסוף המחיצה שבין החצירות, שהכל רואים שרשות אחת היא [ציור ג], ואין לחשוש שמא יאמרו, עירוב מועיל לבין הפסים, ולכך מותרים לטלטל.

הספק השישי, 'שיבש"ה' יבשו המים שבבאר בשבת.

בְּעָא מִינֵּיהּ אַבָּיֵי מֵרַבָּה, הניח דיומדין על שפת הבור כדי להתיר לטלטל מהבור אל בין הדיומדין, **וְיָבְשׁוּ הַמַּיִם** שבבור **בְּאֶמְצַע שַׁבָּת, מַהוּ** לטלטל בין הפסים. האם כיון שכבר הותר בשבת זו לטלטל שם, גם כעת שיבשו המים מותר. או שמא אין הדיומדין מתירין לטלטל אלא משום המים שבבור, וכעת שיבשו המים, בטלה הסיבה ובטל ההיתר. **אָמַר לֵיהּ** רבה לאביי, **כְּלוּם נַעֲשֵׂית מְחִיצָה, אֶלָּא בִּשְׁבִיל מַיִם** – וכי מחיצה כזו מותרת בסתם, הלא לא הותרה אלא בשביל שאיבת מים, ומאחר **שֶׁמַּיִם אֵין כָּאן, מְחִיצָה אֵין כָּאן,** ואסור לטלטל.

רבין מסתפק מה הדין בחזרו מים לבור באמצע השבת: **בָּעֵי רָבִין, יָבְשׁוּ הַמַּיִם בְּאֶמְצַע הַשַּׁבָּת** וחזרו **וּבָאוּ** גשמים לבור **בְּהֶמְשֵׁךְ הַשַּׁבָּת, מַהוּ** לטלטל בין הפסים. האם חזרו הפסים להתירם הראשון בתחילת השבת שהיה מותר לטלטל בתוכם, או לא. **אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי** לרבין, **יָבְשׁוּ** המים **בְּשַׁבָּת לֹא תֵּיבָעֵי לָךְ** – אין לך להסתפק **דְּבָעֵי מִינֵּיהּ דְּמַר וּפָשֵׁט לִי דְּאָסִיר** – שאלתי את רבה ופשט לי לאיסור. **וּבָאוּ** מים בשבת **נַמִּי לֹא תֵּיבָעֵי לָךְ** – גם אין לך להסתפק שודאי מותר לטלטל שם, **דַּהֲוָה לֵיהּ מְחִיצָה הָעֲשׂוּיָה בְּשַׁבָּת,** שכשבאו גשמים לבור באמצע השבת, נעשו הדיומדין העומדים סביבות הבור כמחיצה להתיר לטלטל שם, **וְתַנְיָא כָּל מְחִיצָה הָעֲשׂוּיָה בְּשַׁבָּת, בֵּין בְּשׁוֹגֵג בֵּין בְּמֵזִיד בֵּין בְּאוֹנֶס בֵּין בְּרָצוֹן, שְׁמָהּ מְחִיצָה.**

מקשה הגמרא: **וְלַאו אִיתְּמַר עָלָהּ** – וכי לא נאמר בבית המדרש על ברייתא זו, **אָמַר רַב נַחְמָן, לֹא שָׁנוּ** שמחיצה העשויה בשבת שמה מחיצה **אֶלָּא לְזִרּוֹק** – לענין הזורק מרשות הרבים לתוכה שחייב, שמן התורה ודאי מחיצה היא, **אֲבָל** להתיר **לְטַלְטֵל** בתוכה כדין רשות היחיד, **לֹא,** מפני שחכמים גזרו עליה. מתרצת הגמרא: **כִּי אִיתְּמַר דְּרַב נַחְמָן אַמֵּזִיד אִיתְּמַר** – דברי רב נחמן נאמרו על מחיצה הנעשית במזיד, שקנסו חכמים ואסרו לטלטל בתוכה, אבל מחיצה שנעשית בשוגג מותר לטלטל בתוכה, וזו שנעשית מאליה כל שכן שמותר לטלטל בתוכה.

הגמרא מביאה הלכה בענין פסי בירא'ות: **אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, הַזּוֹרֵק** מרשות הרבים **לְבֵין פַּסֵּי הַבֵּירָאוֹת** בשוגג, **חַיָּיב** חטאת, שרשות היחיד גמורה היא. מקשה הגמרא: (**אָמַר לֵיהּ**) **פְּשִׁיטָא,** שהרי **אִי לַאו מְחִיצָה הִיא** – אם אין הפסים נחשבים למחיצה מדאורייתא להחשיב בין הפסים רשות היחיד לענין זריקה, **הֵיכִי מְשַׁתְּרֵי לֵיהּ לְמַלְּאוֹת** – היאך התירו לו חכמים משום דוחק למלאות ולהוציא מים מהבור שהוא רשות היחיד אל בין הפסים שהוא רשות הרבים. משיבה הגמרא: **לֹא צְרִיכָא** – לא הוצרך רבי אלעזר להשמיענו שרשות היחיד היא, אלא באופן **דְּעָבַד בְּעֵין פַּסֵּי בֵּירָאוֹת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים** – שהניח ארבעה דיומדין באמצע רשות הרבים במקום שאין כלל בור, **וְזָרַק** מרשות הרבים **לְתוֹכָהּ,** והשמיענו שאף אלו מחיצה גמורה הם, **וְחַיָּיב.**

מקשה הגמרא: **הָא נַמִּי פְּשִׁיטָא,** שהרי **אִי לַאו דִּבְעָלְמָא מְחִיצָה הִיא, נַבֵּי בּוֹר הֵיכִי מְשַׁתְּרֵי לֵיהּ לְמַלְּטְלֵי** – אם לא שדיומדין העומדים ברשות הרבים נחשבים כמחיצה, כיצד כשהם עומדים על

המשך בעמוד סז

שפת הבור מותר לטלטל ביניהם. משיבה הגמרא: **לֹא צְרִיכָא** – לא הוצרך רבי אלעזר להשמיענו דין זה, אלא לחדש **שֶׁאַף עַל גַּב דְּקָא בָּקְעֵי פֻּחָּה רַבִּים** – שרבים עוברים בין הדיומדין בכל אופן נחשב במחיצות.

מקשה הגמרא: **וּמַאי קָא מַשְׁמַע לָן דְּלֹא אָתוּ רַבִּים וּמְבַטְּלֵי מְחִיצָתָא** – שאין הרבים העוברים בין הדיומדין מבטלים אותם מלהיות מחיצה. **הָא אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר חֲדָא זִימְנָא** – והרי רבי אלעזר כבר אמר פעם אחת דין זה. **דְּתָנַן** (להלן כב.) גבי היתר הפסים, **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם הָיְתָה דֶּרֶךְ רְשׁוּת הָרַבִּים מְפַסְּקָתָן** – מפסיקה בין הדיומדין, שאין שם דרך אחרת אלא ביניהם, **יְכוֹלִין** לדרך הרבים **לְצַדְּדִין**, משום שדריסת הרבים מבטלת המחיצות. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים אֵינוֹ צָרִיךְ**. ושנינו עליה בגמרא, **רַבִּי יוֹחָנָן וְרַבִּי אֶלְעָזָר דְּאָמְרֵי תַּרְוַוֵיהוּ כָּאן הוֹדִיעֲךָ** התנא [–חכמים], כמה גדול **כֹּחָן שֶׁל מְחִיצוֹת**, שאינן מתבטלות משום מעבר הרבים ביניהן. משיבה הגמרא: **אִי מֵהָתָם** – אילו מדברי רבי אלעזר על המשנה שם, **הָוֶה אֲמִינָא 'כָּאן' וְלֹא סְבִירָא לֵיהּ** – רבי אלעזר אומר על דברי חכמים שכאן הודיעו כוחן של מחיצות, אך הוא עצמו אינו סובר כן. **קָא מַשְׁמַע לָן** – משמיע לנו רבי אלעזר, שהזורק לפסי ביראות בשבת חייב על אף שעוברים שם רבים, ומכך אנו יודעים ש'**כָּאן**' **וּסְבִירָא לֵיהּ** – מה שאמר רבי אלעזר 'כאן הודיעך כחן של מחיצות', אף הוא עצמו סובר כן.

מקשה הגמרא: אם כן **וְלֵימָא הָא וְלֹא בָּעֵי הַךְ** – די שיאמר רבי אלעזר שהזורק בשבת לבין הפסים שעוברים שם רבים חייב, ולא יצטרך לומר על דברי חכמים במשנה 'כאן הודיעך כחן של מחיצות'. משיבה הגמרא: אכן רבי אלעזר לא אמר כן על דברי חכמים, אלא **חֲדָא מִכְּלָל חֲבֵירְתָּהּ אִיתְּמַר** – לאחר שאמר רבי אלעזר שיטתו שהזורק לבין הפסים חייב, מתוך דבריו אלו שנו תלמידיו בשמו על דברי חכמים, 'כאן הודיעך כחן של מחיצות'.

שנינו במשנה: **מוּתָּר לְהַקְרִיב לַבֹּאר וכו'** ובלבד שתהא פרה ראשה ורובה בפנים ושותה.

הגמרא מסתפקת האם בהמה העומדת ברשות הרבים ורוצה להשקותה ברשות היחיד, צריך שתכניס ראשה ורובה למקום שהיא שותה, או לא. ומנסה הגמרא לפשוט זאת ממשנתנו. הגמרא מקדימה ומביאה משנה מפרק 'המוצא תפילין' (לקמן צט.). אומרת הגמרא: **תָּנַן הָתָם** (שם), **לֹא יַעֲמוֹד אָדָם בִּרְשׁוּת הָרַבִּים** ויושיט צוארו **וְיַשְׁקֶה בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד**. וכן לא יעמוד **בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד וְיַשְׁקֶה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים**, גזירה שמא ימשך גופו למקום רגליו, ויוציא כלי השתיה עמו, ויתחייב חטאת. **אֶלָּא אִם כֵּן מַכְנִיס רֹאשׁוֹ וְרוּבּוֹ לַמָּקוֹם שֶׁהוּא שׁוֹתֶה**, שאז אין חוששים שמא ימשך למקום עמידתו.

וְכֵן הדין בְּגַת [–מקום דריכת ענבים], לענין מעשר, שמבואר במשנה (מעשרות פ"ד מ"ד) שמותר לשתות יין בעמדו על הגת בלא מעשר כיון שהיא שתיית עראי, אבל אם הוציא את היין לחוץ, הרי זו שתיית קבע וחייב במעשר. לכך לא יעמוד אדם מחוץ לגת וישתה בתוך הגת, אלא אם כן הכניס ראשו ורובו לתוך הגת.

מסתפקת הגמרא: גַּבֵּי אָדָם העומד ברשות זו ושותה ברשות אחרת הָא אָמַר דְּבָעֵי רֹאשׁוֹ וְרוּבּוֹ – הרי נתבאר במשנה שצריך שיהיה ראשו ורובו בתוך הרשות ששותה שם, אך גַּבֵּי פָּרָה העומדת ברשות הרבים ורוצה להשקותה ברשות היחיד, יש להסתפק מִי בָּעֵינַן לָהּ רֹאשָׁהּ וְרוּבָּהּ – האם צריך שתכניס ראשה ורובה למקום שהיא שותה, אוֹ שמא לֹא צריך. האם דווקא באדם השותה אנו חוששים שמא יוציא הכלי עמו, אבל המשקה בהמתו הלא אפילו אם תימשך החוצה אין בכך כלום. או שמא אף בזה חוששים שמא האדם המשקה יוציא את הכלי אחריה.

ומבארת הגמרא באיזה אופן יש להסתפק: כָּל הֵיכָא דְּקָא נָקִיט מָנָא וְלֹא נָקִיט לָהּ – באופן שהאדם מחזיק בכלי שהיא שותה ממנו, ואינו אוחז באפסר צוארה למנוע ממנה להפנות ראשה החוצה, לֹא תִּיבָּעֵי לָךְ דְּאִי בָּעֵי רֹאשָׁהּ וְרוּבָּהּ מְלָיֵיו – צריך שיהיה ראשה ורובה בפנים, שאם לא כן, ודאי חוששים שמא תפנה ראשה לחוץ וימשך הוא אחריה ויוציא את הכלי מרשות היחיד לרשות הרבים. כִּי תִּבָּעֵי לָךְ הֵיכָא דְּנָקִיט מָנָא וְנָקִיט לָהּ – באופן שמחזיק גם בכלי וגם בפרה, מַאי, האם צריך שיהיה ראשה ורובה בפנים או לא.

הגמרא מנסה לפשוט את הספק ממשנתנו: אָמַר לֵיהּ תְּנִיתוּהָ – שנינו זאת במשנתנו (לעיל יז:) לגבי פסי ביראות ׳מותר להקריב [את הפסים] לבאר וּבִלְבַד שֶׁתְּהֵא הַפָּרָה רֹאשָׁהּ וְרוּבָּהּ מְבִפְנִים וְשׁוֹתָה, מַאי לַאו, דְּנָקִיט לָהּ וְנָקִיט מָנָא – שהוא מחזיק בה ומחזיק בכלי, ואף על פי כן מבואר במשנה שצריך שיהיה ראשה ורובה בפנים.

דוחה הגמרא: לֹא, אפשר לומר שבמשנה מדובר דְּנָקִיט מָנָא וְלֹא נָקִיט לָהּ – שמחזיק בכלי ולא מחזיק בה, ולכן צריך שיהיה ראשה ורובה בפנים, אבל אם מחזיק גם בה אין צריך שיהיה ראשה ורובה בפנים.

מקשה הגמרא על הדחיה: וְכִי נָקִיט מָנָא וְלֹא נָקִיט לָהּ מִי שָׁרֵי – וכי מותר לתת מים לפני פרתו בפסי ביראות כאשר הוא מחזיק בכלי ואינו מחזיק בה, ואפילו שהפסין עשויים כתיקונם, שהפרה ראשה ורובה בפנים, וְהָתַנְיָא גבי פסי ביראות (לקמן כא.), לֹא יְמַלֵּא אָדָם מַיִם וְיִתֵּן בְּשֶׁבֶת לִפְנֵי בְּהֶמְתּוֹ ויחזיק הכלי בידו בעוד שהיא שותה, אֲבָל מְמַלֵּא הוּא מהבאר וְשׁוֹפֵךְ לפניה, וְהִיא שׁוֹתָה מֵאֵילֶיהָ. הרי שכשאינו מחזיק בפרה אסור להחזיק בכלי לפניה כדי שתשתה, אף כשראשה ורובה בפנים. ואם כן לא שייך להעמיד משנתנו אלא במחזיק הכלי והפרה, שאז מותר דווקא בראשה ורובה בפנים, ויש לפשוט משם מה שהסתפקנו במחזיק הכלי והפרה שצריך שיהיה ראשה ורובה בפנים.

דוחה הגמרא: לעולם מה שצריך שיהיה ראשה ורובה בין הפסים זהו רק כשמחזיק בכלי ולא בפרה, ובאופן זה מותר להשקותה, ולא קשה מהברייתא שאומרת שכשאינו מחזיק בפרה אסור לו להשקותה, שכן הָא אִתְּמַר עָלָהּ – הרי על ברייתא זו נאמר, אָמַר אַבַּיֵי הָכָא – כאן בברייתא לא מדובר בכלל על בהמה העומדת ברשות הרבים וראשה ורובה בין הפסים, אלא מדובר בְּבהמה העומדת בבית, וחלונות פתוחים לפניה לרשות הרבים, ומתוקן לפניה אֲבוּם הָעוֹמֵד בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, גְּבוֹהַּ עֲשָׂרָה טְפָחִים וְרוֹחַב אַרְבָּעָה שהוא רשות היחיד, והבעלים נותנים לה שם תבן ומספוא מרשות היחיד, והיא מוציאה ראשה דרך החלון לאבוס ואוכלת. ומדובר שראשוֹ אֶחָד של אותו אבוס נְכָנַס לְתוֹך בֵּין הַפָּסִין, ובאה הברייתא להשמיענו, שלא ימלא מים מהבור, ויגביה הדלי על ראש האבוס, וילך דרך רשות הרבים ויטלטל את הדלי מעל האבוס, להניחו לפני בהמתו. ואף על גב שבעלמא מותר לאדם לעמוד ברשות הרבים ולטלטל ברשות היחיד, כאן אסור משום גְּזֵרָה, דִּילְמָא חָזֵי לֵיהּ לָאֲבוּם דְּמִקַּלְקַל – שמא בעוד שירצה להניח הדלי על ראש האבוס, יראה שראש האבוס שברשות הרבים מקולקל, וְאָתֵי לְתַקּוּנֵיהּ – ויצא לרשות הרבים לתקנו, וְדָרֵא לֵיהּ לְדָוְלָא בַּהֲדֵיהּ – וישכח וישא עמו את הדלי, וְקָא מַפֵּיק מֵרְשׁוּת הַיָּחִיד לִרְשׁוּת הָרַבִּים – ונמצא מוציא מבין הפסים לרשות הרבים. הלכך, לא יניח הדלי על האבוס ויטלטלנו, אלא ישפוך המים מהדלי על האבוס, והמים ילכו מאליהם עד הבהמה[ראה ציור].

מקשה הגמרא על דברי אביי: מדוע יש לגזור שמא ישכח ויטלטל את הדלי מבין הפסים לרשות הרבים, וְכִי הַאי גַּוְונָא מִי מִיחַיֵּיב – וכי באופן שעוקר חפץ מרשות היחיד על מנת להניחו ברשות היחיד, ושכח והוציאו לרשות הרבים, האם מתחייב מן התורה, ששייך לומר שגזרו חכמים שלא יבוא לידי זה. וְהָאָמַר רַב סַפְרָא אָמַר רַבִּי אַמִּי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, הַמַּפֶּגֶת חֲפָצֶיהָ מְזוּיֶּתֶת לְזוּיוֹת ברשות היחיד, וְנִמְלַךְ עֲלֵיהֶן – וחזר בו מלהניחם בזוית זו וְהוֹצִיאָן לחוץ, פָּטוּר, כיון שֶׁלֹּא הָיְתָה עֲקִירָה מְשָׁעָה רִאשׁוֹנָה לְבָהּ, שבתחילה עקר על דעת להניח בזוית אחרת באותו רשות היחיד, ורק לאחר מכן נמלך והוציא לחוץ, ואין חייבים בשבת אלא על מלאכת מחשבת, דהיינו שנתכוון למלאכה, אלא ששכח ששבת היום, או שהיה סבור שהמלאכה מותרת בשבת, אבל כשלא נתכוון כלל למלאכה, פטור מחטאת. ומכיון שגם אם יוציא לרשות הרבים לא יבוא לידי חיוב חטאת, שהרי בעקירתו נתכוון להניחו בראש האבוס שהוא רשות היחיד, אין לחכמים לגזור שלא להניח הדלי על האבוס שמא יבוא להוציאו.

משיבה הגמרא: אכן אין טעם הגזירה כמו שאמרנו, אֶלָּא משום שׁזְּמִנִּין דְּמִתַּקֵּן לֵיהּ – פעמים בעוד שירצה להניח הדלי על ראש האבוס בצדו שברשות הרבים יראה שהוא מקולקל שם, ויצא לרשות הרבים לתקנו והדלי עמו, וְהָדַר מְעַיֵּיל לֵיהּ – ובגמר התיקון יכניס הדלי לאבוס, וְקָא מְעַיֵּיל – ונמצא שהוא מכניס מֵרְשׁוּת הָרַבִּים לִרְשׁוּת הַיָּחִיד.

אִיכָּא דְּאָמְרֵי – יש שאמרו שמועה זו בלשון אחרת. שנינו להלן (צט.) במשנה, לא יעמוד אדם ברשות הרבים וישתה ברשות היחיד וכו׳ אלא אם כן מכניס ראשו ורובו למקום שהוא שותה, וכן בגת. מבארת הגמרא: גַּבֵּי אָדָם העומד ברשות זו ושותה ברשות אחרת הָא קָאַמְרִינַן דְּסַגֵּי לֵיהּ בִּרְאִשּׁוֹ וְרוּבּוֹ – הרי נתבאר במשנה שמספיק שיכניס ראשו ורובו לתוך הרשות שהוא שותה, אך גַּבֵּי פָּרָה העומדת ברשות זו ורוצה להשקותה ברשות אחרת, יש להסתפק מִי סַגֵּי לָהּ בִּרְאִשָּׁהּ וְרוּבָּהּ – האם מספיק בכך שתכניס ראשה ורובה למקום שהיא שותה, אוֹ לֹא, ואינו מותר אלא כשכל גופה ברשות שבה היא שותה.

וממשיכה הגמרא לבאר באיזה אופן יש להסתפק: הֵיכָא דְּנָקִיט מָנָא וְנָקִיט לָהּ – באופן שהוא מחזיק בכלי שהיא שותה ממנו ומחזיק גם בה, לֹא תִּיבָּעֵי לָךְ, דְּוודאי סַגֵּי לָהּ בִּרְאִשָּׁהּ וְרוּבָּהּ – מספיק שראשה ורובה בפנים, אֶלָּא כִּי תִּיבָּעֵי לָךְ, דְּנָקִיט מָנָא וְלֹא נָקִיט לָהּ – באופן שמחזיק את הכלי ולא מחזיק בפרה, מַאי, האם מספיק שראשה ורובה בפנים, או לא.

הגמרא מנסה לפשוט את הספק ממשנתנו: אָמַר לֵיהּ תְּנִיתוּהָ – שנינו זאת במשנה (לעיל יז.), ׳מותר להקריב [את הפסים] לבאר וּבִלְבַד שֶׁתְּהֵא פָּרָה רֹאשָׁהּ וְרוּבָּהּ מְבִפְנִים וְשׁוֹתָה׳ מַאי לַאו, דְּנָקִיט מָנָא וְלֹא נָקִיט לָהּ – שהוא מחזיק בכלי ואינו מחזיק בה, ומבואר במשנה שמספיק שראשה ורובה בפנים.

דוחה הגמרא: לֹא, אפשר לומר שמדובר במשנה דְּנָקִיט מָנָא וְנָקִיט לָהּ – שמחזיק בכלי ומחזיק בה ולכן מספיק שראשה ורובה בפנים, אבל אם אינו מחזיק בה צריך שתהיה כולה בפנים.

מביאה הגמרא ראיה לדחיה: וְהָכִי נַמִּי מְסָתַּבְרָא להעמיד את משנתנו, במחזיק בכלי ובפרה, דְּאִי נָקִיט מָנָא וְלֹא נָקִיט לָהּ – שאם

המשך בעמוד קעג

תאמר שמדובר במשנה שמחזיק בכלי ואינו מחזיק בה, **מִי שָׁרֵי** – וכי מותר להשקותה באופן זה, **וְהָתַנְיָא**, לגבי פסי ביראות (לקמן בא.), **לֹא יְמַלֵּא אָדָם מַיִם וְיִתֵּן לִפְנֵי בְּהֶמְתּוֹ** ויחזיק הכלי בידו בעוד שהיא שותה, **אֶבָל מְמַלֵּא** מהבאר **וְשׁוֹפֵךְ** לפניה, **וְהִיא שׁוֹתָה מֵאֵילֶיהָ.** הרי שכשאינו מחזיק בפרה אסור להחזיק בכלי לפניה להשקותה. ואם כן, לא שייך להעמיד משנתנו אלא במחזיק הכלי והפרה.

דוחה הגמרא את הראיה: לעולם אפשר להעמיד משנתנו באופן שמחזיק בכלי ולא בפרה, ולא קשה מהברייתא, שכן **הָא אִיתְּמַר עֲלָהּ** – הרי על ברייתא זו נאמר, **אָמַר אַבָּיֵי הָכָא** – כאן בברייתא מדובר **בְּאָבוּם הָעוֹמֵד בִּרְשׁוּת הָרַבִּים גָּבוֹהַּ עֲשָׂרָה טְפָחִים וְרוֹחַב אַרְבָּעָה** שהוא רשות היחיד, **וְרֹאשׁוֹ נִכְנָס לְתוֹךְ בֵּין הַפַּסִּין,** ובאה הברייתא להשמיענו שלא ימלא מים מהבור, ויגביה הדלי על ראש האבוס במקום שנכנס לבין הפסים, וילך דרך רשות הרבים ויטלטל את הדלי מעל האבוס, להניחו לפני בהמתו, משום **דְּזִמְנִין דְּחָזֵי לֵיהּ לְאָבוּם דְּמַקְלְקֵל וְאָתֵי לְתַקּוּנֵיהּ וְדָרֵי לֵיהּ לְדָוְלָא בַּהֲדֵיהּ וְקָא מַפֵּיק מֵרְשׁוּת הַיָּחִיד לִרְשׁוּת הָרַבִּים** – שפעמים שבעוד שירצה להניח הדלי על ראש האבוס, יראה שראש האבוס שברשות הרבים מקולקל, ויצא לרשות הרבים לתקנו, וישכח וישא עמו את הדלי, ונמצא מוציא מבין הפסים לרשות הרבים. הלכך, לא יניח הדלי על האבוס ויטלטלנו, אלא ישפוך המים מהדלי על האבוס, והמים ילכו מאליהם עד הבהמה.

מקשה הגמרא על דברי אביי: מדוע יש לגזור שמא ישכח ויטלטל את הדלי מבין הפסים לרשות הרבים, **וְכִי הַאי גַּוְונָא מִי מִיחַיֵּיב** – וכי באופן שעוקר חפץ מרשות היחיד על מנת להניחו ברשות היחיד, ושכח והוציאו לרשות הרבים, האם מתחייב מן התורה, ששייך לומר שגזרו חכמים שלא יבוא לידי זה. **וְהָאָמַר רַב סַפְרָא אָמַר רַבִּי אַמִּי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, הַמְפַנֶּה חֲפָצָיו מְזוּיוֹת לְזָוִית** ברשות היחיד, **וְנִמְלַךְ עֲלֵיהֶן** – וחזר בו מלהניח בזוית זו **וְהוֹצִיאָן** לחוץ, **פָּטוּר,** כיון **שֶׁלֹּא הָיְתָה עֲקִירָה מְשָׁעָה רִאשׁוֹנָה לְכָךְ.** ומכיון שגם אם יוציא לרשות הרבים לא יבוא לידי חיוב חטאת, שהרי בעקירתו נתכוין להניחו בראש האבוס שהוא רשות היחיד, אין לחכמים לגזור שלא להניח הדלי על האבוס שמא יבוא להוציאו.

משיבה הגמרא: אכן אין טעם הגזירה כמו שאמרנו, **אֶלָּא** משום **שִׁמְנִין דְּמִתְקֵן לֵיהּ** – פעמים בעוד שירצה להניח הדלי על ראש האבוס בצדו שברשות הרבים יראה שהוא מקולקל שם, ויצא לרשות הרבים לתקנו והדלי עמו, **וְהָדַר מְעַיֵּיל לֵיהּ** – ובגמר התיקון יכניס הדלי לאבוס, **וְקָא מְעַיֵּיל לֵיהּ** – ונמצא שהוא מכניסו **מֵרְשׁוּת הָרַבִּים לִרְשׁוּת הַיָּחִיד.**

לעיל הסתפקה הגמרא [לפי הלשון הראשון] בפרה העומדת ברשות הרבים ורוצה להשקותה ברשות היחיד, ומחזיק בכלי ובפרה, האם צריך שתכניס ראשה ורובה למקום שהיא שותה, או לא. הגמרא מנסה לפשוט את הספק מברייתא: **תָּא שְׁמַע,** שנינו בברייתא, **גָּמָל שֶׁרֹּאשׁוֹ וְרוּבּוֹ** נמצא **מְבַפְנִים** – ברשות היחיד, **אוֹכְסִין אוֹתוֹ** [–תוחבים לו הרבה מספוא בבית הבליעה על כרחו, יותר מכדי אכילתו, עד שנעשה כאבוס במעיו] **מִבַּפְנִים.**

מוכיחה הגמרא: **וְהָא אִיבּוּם כְּמַאן דְּנָקִיט מָנָא וְנָקִיט לָהּ דָּמְיָא** – והרי האבסה נעשית על ידי שמחזיק בצוארו, שאם לא כן אינו יכול לתחוב בו, ואם כן הרי זה כמחזיק בכלי ומחזיק בבהמה, **וְקָא בְּעִינָן רֹאשָׁהּ וְרוּבָּהּ** – ומבואר בברייתא שצריך שיהיה ראשו ורובו מבפנים. ואם כן נפשוט מכאן את ספק הגמרא לפי הלשון הראשון, שפרה העומדת ברשות זה ושותה ברשות אחרת, צריך שתכניס את ראשה ורובה לשם.

דוחה הגמרא: **אָמַר רַב אַחָא בַּר רַב הוּנָא אָמַר רַב שֵׁשֶׁת, שַׁאנִי גָּמָל הוֹאִיל וְצַוָּארוֹ אָרוֹךְ** – שונה הדין בגמל היות וצוארו ארוך, ויכול לעקם צוארו לחוץ על אף שאדם מחזיק בו, לכן צריך שיהיה ראשו ורובו של הגמל בפנים. אבל בשאר בהמות עדיין יש להסתפק האם צריך ראשה ורובה בפנים או לא.

הגמרא מנסה לפשוט את הספק מברייתא נוספת: **תָּא שְׁמַע,** שנינו בברייתא, **בְּהֵמָה שֶׁרֹּאשָׁהּ וְרוּבָּהּ בְּפָנִים אוֹכְסִין אוֹתָהּ מִבַּפְנִים.** מוכיחה הגמרא: **וְהָא אִיבּוּם כְּמַאן דְּנָקִיט מָנָא וְנָקִיט לָהּ וְקָא בְּעִינָן רֹאשׁוֹ וְרוּבּוֹ** – והרי כשתוחב לבהמה בבית הבליעה הוא מחזיק בצוארה, ויש להוכיח מכאן שאפילו כשמחזיק בכלי ומחזיק בבהמה צריך שיהיה ראשה ורובה מבפנים.

דוחה הגמרא: **מַאי בְּהֵמָה נַמִּי דְּקָתָנֵי** – מהי 'בהמה' המוזכרת בברייתא, היינו **גָּמָל,** ולכך צריך שיהיה ראשו ורובו בפנים, אבל בשאר בהמות עדיין יש להסתפק.

מקשה הגמרא: **וְהָתַנְיָא בְּהֵמָה וְהָתַנְיָא גָּמָל** – והרי שנינו שתי ברייתות, ברייתא אחת מדברת בבהמה, וברייתא אחרת מדברת בגמל, הרי ש'בהמה' המוזכרת בברייתא אין הכוונה לגמל אלא לשאר בהמות.

משיבה הגמרא: **מִידֵּי גַּבֵּי הֲדֵדֵי תַּנְיָא** – וכי שתי ברייתות אלו נשנו יחד, שנדייק שמכך שהוזכר גמל הרי ש'בהמה' הכוונה לשאר בהמות. הרי לא נשנו יחד, ומי ששנה בהמה לא שנה גמל, וממילא אפשר לומר שגם הברייתא שמוזכר בה 'בהמה' הכוונה ל'גמל', ודווקא בגמל צריך שיהיה ראשו ורובו בפנים, אבל שאר בהמות עדיין יש להסתפק.

הגמרא מביאה ראיה שאכן גמל שונה משאר בהמות: **תַּנְיָא נַמִּי הָכִי, רַבִּי אֶלְעָזָר** חולק על חכמים **וְאוֹסֵר בְּגָמָל** אפילו אם ראשו ורובו בפנים עד שיהא כולו בפנים, **הוֹאִיל וְצַוָּארוֹ אָרוֹךְ,** ואנו חוששים שמא יתקפנו ויעקם צווארו ויגיע עד רשות הרבים.

הגמרא מבארת לצורך מה התירו את הטלטול בין פסי הביראות: **אָמַר רַבִּי יִצְחָק בַּר אַבְדִּימִי לֹא הוּתְּרוּ פַּסֵּי בֵּירָאוֹת** להיחשב כמחיצה לטלטל ביניהם **אֶלָּא** לצורך **עוֹלֵי רְגָלִים בִּלְבָד.** מקשה הגמרא: **וְהָתַנְיָא, לֹא הוּתְּרוּ פַּסֵּי בֵּירָאוֹת אֶלָּא לְנַבֵּי בְּהֵמָה בִּלְבָד,** ומשמע כל בהמה. משיבה הגמרא: **מַאי בְּהֵמָה, בְּהֵמַת עוֹלֵי רְגָלִים.**

ממשיכה הברייתא: **אֲבָל אָדָם** הרוצה לשתות מן הבור, אסור לו להוציא מים מן הבור אל שפתו,